

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลเท้าและสภาวะเท้า
ของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ในจังหวัดราชบุรี

สายฝน ม่วงคุ้ม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

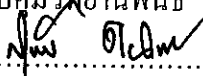
มิถุนายน 2547

ISBN 974-383-870-8

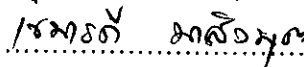
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ สายฝน ม่วงคุ่ม ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

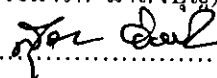
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....ประธาน

(ดร. สุภาภรณ์ ค่วงแพง)

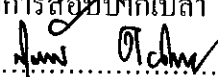
.....กรรมการ

(ดร. เขมรดี มาสิงบุญ)

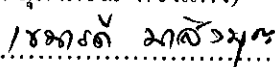
.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณ จันทร์ประเสริฐ)

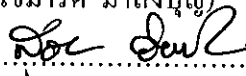
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

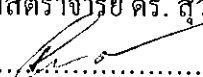
(ดร. สุภาภรณ์ ค่วงแพง)

.....กรรมการ

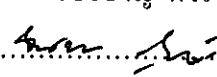
(ดร. เขมรดี มาสิงบุญ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณ จันทร์ประเสริฐ)

.....กรรมการ

(นายแพทย์ชัยชาญ ดีโรจนวงศ์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จินตนา วัชรสินธุ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่... 23 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2547

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2546

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร.สุภาภรณ์ ดั่งวงแพ่ง ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.เขมรดี มาสิงบุญ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ คำปรึกษา แนะนำแนวทางต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยรู้สึกทราบบ้างเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาของท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์ชัยชาญ ศิโรจนวงศ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณา รับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. วสันต์ ศิลปสุวรรณ อาจารย์นงลักษณ์ นฤวัตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภวนา กิระติขุวงศ์ คุณสุนทรี นาคะเสถียร ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สมเกียรติ มหาอุดมพร ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการ ตรวจหาอย่างดียิ่ง ขอขอบคุณ บริษัท ไทยโอซูก้า จำกัด ที่กรุณาให้ยืมเครื่องมือในการ ตรวจวัดแรงดันโลหิตหลังเท้า รวมทั้ง บริษัทอเวนติส ฟาร์มา จำกัด ที่สนับสนุนอุปกรณ์ตรวจเท้า ตลอดจนการวิจัย ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ทุกท่านของโรงพยาบาลเทพารินทร์ ที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการตรวจและดูแลเท้าเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบ้านโป่ง หัวหน้ากลุ่มการพยาบาล หัวหน้า หอผู้ป่วยศัลยกรรมชาย ที่ได้ให้โอกาสผู้วิจัยในการลาศึกษาครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ร่วมงาน ทุกท่านที่แบกรับภาระงานแทนผู้วิจัยตลอดการศึกษา และขอขอบคุณ พี่จันทน์ฉาย ตระกูลดี ที่ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเหน็ดเหนื่อย

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ หัวหน้าพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วยแผนก ผู้ป่วยนอกและ เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ และขอขอบพระคุณผู้เป็นเบ้าหวานที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลทุกท่าน ขอขอบคุณเพื่อน ปริญญาโททุกสาขาที่เป็นกัลยาณมิตร ขอขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ผู้ล่วงลับที่เป็นกำลังใจให้ ผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบคุณพี่ ๆ ทุกคน โดยเฉพาะคุณดวงนภา ม่วงคุ้ม และหลาน ๆ ที่ช่วย สนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ด้วยดีเสมอมา

สายฝน ม่วงคุ้ม

44910255: สาขาวิชา: การพยาบาลผู้ใหญ่; พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดูแลเท้า/ สภาพเท้า/ เบาหวานชนิดที่ 2

สายฝน ม่วงคุ้ม: ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลเท้าและสภาพเท้าของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ในจังหวัดราชบุรี (FACTORS RELATED TO FOOT CARE BEHAVIOR AND FOOT CONDITIONS OF PERSONS WITH TYPE 2 DIABETES MELLITUS IN RATCHABURI PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: สุภาภรณ์ ค้วงแพง, พย.ด., เขมรดี มาสิงบุญ, พย.ด., สุวรรณ จันทร์ประเสริฐ, ส.ด. 99 หน้า. ปี พ.ศ. 2547. ISBN 974-383-870-8

การวิจัยเชิงบรรยายหาความสัมพันธ์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลเท้าและสภาพเท้าของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ในจังหวัดราชบุรี ที่มารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลราชบุรี โรงพยาบาลบ้านโป่ง โรงพยาบาลโพธาราม โรงพยาบาลปากท่อ โรงพยาบาลสวนผึ้ง และโรงพยาบาลบางแพ จำนวน 370 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินสภาวะเท้า แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดูแลเท้าของผู้เป็นเบาหวาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความสัมพันธ์เชิงอันดับของสเปียร์แมน ผลการวิจัยพบว่า

1. การรับรู้ประโยชน์ในการดูแลเท้า แรงจูงใจด้านสุขภาพ และประสบการณ์การเกิดแผลที่เท้า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลเท้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการรับรู้อุปสรรคต่อการดูแลเท้า มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการดูแลเท้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดแผลที่เท้า การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดแผลที่เท้า ระยะเวลาการป่วยเป็นโรคเบาหวาน ระดับน้ำตาลในเลือด ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลเท้า
3. ระยะเวลาการป่วยเป็นโรคเบาหวาน มีความสัมพันธ์ทางลบกับสภาวะเท้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพฤติกรรมการดูแลเท้า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสภาวะเท้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ประสบการณ์การเกิดแผลที่เท้า ระดับน้ำตาลในเลือด ไม่มีความสัมพันธ์กับสภาวะเท้า

จากผลการวิจัยครั้งนี้ บุคลากรสุขภาพควรส่งเสริมให้ผู้เป็นเบาหวานมีพฤติกรรมการดูแลเท้าที่เหมาะสม โดยการส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับการเกิดแผลที่เท้าและการดูแลเท้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และแรงจูงใจด้านสุขภาพ

44910255: MAJOR: ADULT NURSING; M.N.S. (ADULT NURSING)

KEYWORDS: FOOT CARE BEHAVIOR/ FOOT CONDITIONS/ TYPE 2 DIABETES MELLITUS
SAIFONE MOUNGKUM: FACTORS RELATED TO FOOT CARE BEHAVIOR AND
FOOT CONDITIONS OF PERSONS WITH TYPE 2 DIABETES MELLITUS IN RATCHABURI
PROVINCE. THESIS ADVISORS: SUPAPORN DUANGPAENG, D.N.Sc., KHEMARADEE
MASINGBOON, D.N.S., SUWANNA JUNPRASERT, Dr.P.H. 99 P. 2004. ISBN 974-383-870-8

The objective of this descriptive correlational research was to study the factors related to foot care behavior and foot conditions of persons with type 2 Diabetes Mellitus in Ratchaburi Province. The sample was composed of 370 persons with type 2 Diabetes Mellitus, who attended the medical out patient department and diabetic clinic at Ratchaburi Hospital, Ban Pong Hospital, Potharam Hospital, Pak Tho Hospital, Suan Phung Hospital and Bang Phae Hospital. Data was collected by mean of the foot conditions assessment instrument, the demographic questionnaire, and diabetic foot care questionnaire. The data was analyzed using percentage, standard deviation, and Spearman Rank Correlation Coefficient.

The results revealed that

1. There were positive significant relationship between perceived benefits in foot care, health motivation, experienced of foot ulcer and foot care behavior at the level of .05. While, perceived barriers in foot care was negative significant with foot care behavior at the level of .05.
2. There were no statistically significant relationship between perceived susceptibility of foot ulcer, perceived severity of foot ulcer, lengthy duration of diabetes, blood sugar level and foot care behavior at the level of .05
3. There were negative significant relationship between lengthy duration of diabetes, and foot conditions at the level of .05. While, foot care behavior was positive significant with foot conditions at the level of .05.
4. There were no statistically significant relationship between blood sugar level, experienced of foot ulcer and foot conditions.

According to the result of this study, health care personnel should promoted appropriate foot care behavior by promoting health perception of foot ulcer and foot care especially perceived benefit and perceived barrier as well as motivation.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามในการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
โรคเบาหวานชนิดที่ 2.....	11
สถานะเท้าของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2.....	15
พฤติกรรมการดูแลเท้าของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2.....	21
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลเท้าและสถานะเท้าของผู้เป็นเบาหวาน ชนิดที่ 2.....	25
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	36
การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	38
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
4 ผลการวิจัย.....	50
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	59
สรุปผลการวิจัย.....	59
อภิปรายผล.....	61
ข้อเสนอแนะ.....	65
บรรณานุกรม.....	67
ภาคผนวก.....	76
ภาคผนวก ก.....	77
ภาคผนวก ข.....	79
ภาคผนวก ค.....	81
ภาคผนวก ง.....	94
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	99

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นรายโรงพยาบาล.....	37
2 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์.....	46
3 จำนวนและร้อยละของผู้เป็นเบาหวาน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ ($n = 370$).....	51
4 จำนวนและร้อยละของผู้เป็นเบาหวาน จำแนกตามระยะเวลาการป่วยเป็น โรคเบาหวาน ระดับน้ำตาลในเลือดและประสบการณ์การเกิดแผลที่เท้า ($n = 370$).....	52
5 ช่วงคะแนนเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของ พฤติกรรมการดูแลเท้าของผู้เป็นเบาหวาน ($n = 370$).....	53
6 ช่วงคะแนนเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรับรู้การดูแลเท้า ของผู้เป็นเบาหวาน ($n = 370$).....	54
7 จำนวนและร้อยละของสภาวะเท้าของผู้เป็นเบาหวานโดยรวม ($n = 370$).....	54
8 จำนวนและร้อยละของสภาวะเท้าของผู้เป็นเบาหวาน จำแนกตามตามระบบไหลเวียน โลหิต ระบบประสาท การติดเชื้อที่เท้า และความผิดปกติรูปร่างเท้า แยกตาม ความปกติของสภาวะเท้า ($n = 370$).....	55
9 จำนวนและร้อยละของสภาวะเท้าของผู้เป็นเบาหวาน จำแนกตามระบบไหลเวียน โลหิต ระบบประสาท การติดเชื้อที่เท้า และความผิดปกติรูปร่างเท้า แยกเป็นเท้าซ้าย และเท้าขวา ($n = 370$).....	55
10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาวะเท้าจำแนกตามระบบไหลเวียนโลหิต ระบบประสาท การติดเชื้อที่เท้า และความผิดปกติรูปร่างเท้า.....	56
11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลเท้าของ ผู้เป็นเบาหวาน.....	57
12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาวะเท้าของผู้เป็นเบาหวาน..	58
13 ช่วงคะแนนเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมการดูแลเท้า...	95
14 ช่วงคะแนนเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการรับรู้ทางสุขภาพ.	96
15 ร้อยละของสภาวะเท้า จำแนกเป็นเท้าซ้ายและเท้าขวา.....	98

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10